

Jarosław Poliszczuk

Adam Mickiewicz University in Poznań (Poland)

ORCID: 0000-0001-9081-7900.

**Graniczne kształty ukraińskiego dramatu.
Natalia Maliutina, *Ukraińska dramaturgia
końca XIX i początku XX wieku.*
Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2020, 271 s.**

**Border shapes of Ukrainian drama. Natalia Maliutina, *Ukraińska dramaturgia
końca XIX i początku XX wieku.* Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2020,
271 s.**

Abstract:

The review analyses the new book of professor Natalia Maliutina *Ukrainian Drama of the End of XIX and Beginning of XX Centuries* (Toruń 2020). The discussed book offers a systematic view of the Ukrainian drama. The author is interested in the process of the appearance of the new drama's forms and genres on the borders of mentioned ages at the time when in Ukrainian literature period of modernism was beginning. The main attention in the book is dedicated to literary works of outstanding writers such as Ivan Karpenko-Karyi, Lesia Ukrainka, Volodymyr Vynnychenko, Oleksandr Oles. Therefore, the researcher also appeals to the creativity of less known and even forgotten writers of that time, between them Spyridon Cherkasenko, Liubov Yanovska, Hnat Khotkevych etc. The monography of Natalia Maliutina evidences the influences of European culture on Ukrainian drama and appeals to the wide comparative problems of Europe of the mentioned period.

Keywords: Ukrainian literature, drama, genre, writer, identity, modernism, culture.

Autorki dzieła recenzowanego chyba nie ma potrzeby przedstawiać czytelnikowi. Jest ona profesorem nadzwyczajnym w Instytucie

Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu w Białymstoku oraz profesorem zwyczajnym w Odesskim Uniwersytecie imienia I. Mecznikowa. Rusycystka, ukrainistka, komparatystka, która specjalną uwagę skupia na badaniach dramaturgii z okresu XIX–XXI st. Szczególnym zainteresowaniem badawczym prof. Natalii Maliutiny jest identyfikacja kulturowa tekstów dramatycznych, a także ujawnienie w takich tekstach cech performatywnych, co stanowi charakterystyczną osobliwość literatury współczesnej. Kompetencje badawcze w tym zakresie problematyki zostały udowodnione przez poprzednie publikacje Natalii Maliutiny. Mam na myśli przede wszystkim jej monografię autorskie poświęcone przekształceniom tożsamościowym w twórczości współczesnych dramaturgów rosyjskich – *Поэтика высказывания в пьесах одесских драматургов Анны Яблонской и Александра Мардана (Poetyka wypowiedzi w sztukach odesskich dramatopisarzy Anny Jabłońskiej i Aleksandra Mardania, Rzeszów 2016)* oraz *Проблема культурной (само)идентификации героя в новейшей постсоветской драме: переформатировка (Problem kulturowej (auto)identyfikacji bohatera w najnowszym dramacie postsowieckim: przeformatowanie, we współautorstwie z Anną Maroń, Kraków 2019)*¹. Interesującą pozycją wydawniczą nawiązującą do zbadania roli performansu we współczesnej kulturze popularnej jest praca zbiorowa *Перформатизация современной русской драмы: славянский контекст (Rzeszów 2019)*², zainicjowana i zredagowana przez prof. N. Maliutinę. Ten cały dorobek naukowy (oprócz wspomnianych książek warto wspomnieć tutaj również liczne artykuły ogłaszane w czasopismach naukowych) świadczy, że w osobie autorki mamy do czynienia z wnikliwym i rzetelnym badaczem nowoczesnego i ponowoczesnego dramatu.

¹ Zob.: N. Maliutina, *Poetika vyskazyvaniya v piesakh odesskikh dramaturgov Anny Yablonskey i Aleksandra Mardanya*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016; N. Maliutina, A. Maroń, *Problema kulturnoy (samo)identifikatsii geroya v noveyshey postsovetskoy dramie: pereformatirovka*, „Collegium Columbinum”, Kraków 2019.

² *Performatrizatsiya sovremennoy russkoy dramy: slavyanskiy kontekst*, pod red. N. Maliutiny, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2019.

Publikację nowej książki znanej rusycystki i ukrainistki Natalii Maliutiny wypada ocenić jako zdarzenie o wadze wyjątkowej. Oprócz tego, że monografia w sposób istotny uzupełnia dotychczasową wiedzę z zakresu historii literatury ukraińskiej, jest ona udaną próbą systemowego ujęcia rozwoju dramaturgii w przełomowym dla ukraińskiej kultury okresie, jakim był koniec XIX i początek XX wieku.³ Autorka obserwuje ewolucje form dramatycznych – od tradycyjnego dramatu obyczajowego preferującego wątki folklorystyczne, etnograficzne bądź historyczne po nowatorski dramat modernistyczny, którego szczytowe osiągnięcia w literaturze ukraińskiej reprezentuje twórczość Łesi Ukrainki oraz Wołodymyra Wynnyczenki. Jej uwaga badawcza skupia się na procesie transformowania rozmaitych gatunków dramatu pod presją niespokojnego, wręcz zbuntowanego czasu, jakim został w piśmiennictwie i sztuce europejskiej przełom wieków.

Przez wnikliwą analizę tekstów ukraińskich dramatopisarzy badaczka uwypukla zasadniczą różnicę, która zachodzi pomiędzy tradycyjnym ujęciem relacji człowieka i rzeczywistości a jej modernistyczną odmianą. Ta różnica przyczyniła się do kształtowania nowej postawy bohatera, ale również rzutowała na rozwój form i gatunków ówczesnego dramatu, zbliżającego się do światopoglądu człowieka nowoczesnego. Przecież, jak twierdzą teoretycy modernizmu,

[...] myśliciele i pisarze dziewiętnastowieczni postulowali lub przynajmniej próbowali postulować współgranie, wzajemną odpowiedniość oraz substancjalną

³ Przełom modernistyczny cieszył się wyjątkowym zainteresowaniem badaczy ukraińskich w ostatnich dekadach, gdy – po upadku ZSRR oraz po unieważnieniu cenzury sowieckiej – doszło do niezaangażowanych badań nad literaturą końca XIX i pocz. XX st. W tym okresie zostały ukazane solidne rozprawy badawcze autorstwa S. Pawlyczko, T. Hundorowej, J. Poliszczuka, H. Sywaczenko et al. Zob.: S. Pavlychko, *Dyskurs modernizmu v ukrainskij literaturi*, Lybid, Kyiv 1997; T. Hundorova, *Proiavlennia Slova. Dyskursiia rannioho ukrainskoho modernizmu*, wyd. 2, pereroblene ta dop., Krytyka, Kyiv 2009; Y. Polishchuk, *Mifolohichniy horyzont ukrainskoho modernizmu*, Lileia-NV, Ivano-Frankivsk 2002; H. Syvachenko, *Prorok ne svoiei vitchyzny. Ekspatrianskyi „metaroman” Volodymyra Vynnychenka: tekst i kontekst*, Wydavnychiy dim „Alternatyvy”, Kyiv 2003.

jedność struktury logicznej świata materialnego, struktury ludzkiego logosu oraz [...] współgranie między tym, co Fokkema i Ibsch nazywają „światem pozorów i wyższym światem absolutnego Piękna i Prawdy”. Moderniści, przeciwnie, byli dotknięci w mniejszym lub większym stopniu poczuciem wzajemnej dyslokacji sfer materialnej, ludzkiej i metafizycznej. (...) Owo poczucie radykalnego wyobcowania manifestuje się szczególnie w modernistycznym potraktowaniu czterech pytań: o status rozumu, o status języka, o naturę historii oraz o status kultury Zachodu.⁴

Autorka książki ujmuje badany okres jako sytuację przejściową – pomiędzy tendencją pozytywistyczną dominującą w piśmiennictwie II połowy XIX stulecia a nasilającym się ruchem modernistycznym, którego wpływy nie były przecież odbierane bez dyskusji w ówczesnym, mocno skolonizowanym społeczeństwie ukraińskim. Paradoksalną cechą tamtego okresu jest to, że powstanie na przełomie wieków nowej świadomości artystycznej młoda generacja twórców zawdzięczała nie tylko wpływom kultury Zachodu, lecz również starym narodnickim formacjom zorientowanym na wzorce kultury europejskiej. Ci starsi pisarze potrafili połączyć hasła tożsamości narodowej z ideami wolności, równości, demokracji. Mimo wszystko na przełomie wieków napięcia kulturowe były odczuwalne bardzo ostro: są to napięcia pomiędzy generacjami, światopoglądami, strategiami estetycznymi etc. Potrzeba konsolidacji na gruncie kultury narodowej aktualizowała wspólne zasady wielu pisarzy, natomiast w ich środowisku ciągle „ścierały się tendencje przeciwstawne: radykalizm estetyczny rodem z Zachodu walczył z pragnieniem zachowania wszystkiego, co przypomina o narodowej tożsamości”⁵.

W ostrej debacie o kondycję literatury ukraińskiej i jej aktualnych drogach rozwojowych wystąpiły w pierwszych latach XX st. najwybitniejsi autorzy – Iwan Franko, Łesia Ukrainka, Mychajło Kociubynski, Olga Kobyłańska, Mykoła Woronyj etc. Wspomniana debata dotyczyła głównie twórczości prozatorskiej i poetyckiej. Być może, w odniesieniu do dramaturgii wytyczone przez jej uczestników

⁴ R. Sheppard, *Problematyka modernizmu europejskiego* [w:] *Odkrywanie modernizmu*, pod red. R. Nycza, Wydawnictwo Universitas, Kraków 1998, s. 112–113.

⁵ A. Korniejenko, *Ukraiński modernizm*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 1998, s. 96.

argumenty nie były tak ostre, jak te stosowane wobec innych gatunków literackich. Niemniej jednak początek XX wieku obfituje, jak dowodzi autorka książki, w ciekawe poszukiwania nowych chwytów poetykalnych w zakresie twórczości dramatycznej. W utworach młodych pisarzy Wołodymyra Wynnyczenki, Ołeksandra Ołesia, Spyrydona Czerkasenki, Hnata Chotkewicza kształtuje się nowa forma, która z czasem zostaje uznana jako narodowy odpowiednik zachodnioeuropejskiego dramatu symbolicznego („nowego dramatu”). Dobrym tłem dla prężnego rozwoju dramaturgii jest także rozkwit życia teatralnego na Ukrainie Naddnieprzańskiej, zwłaszcza po rewolucji 1905 roku, kiedy powstają liczne trupy teatralne z powodzeniem występujące na terenie całej Ukrainy.

Książka o ukraińskiej dramaturgii z przełomu XIX–XX wieku wypełnia poważną lukę badawczą ukazując rozwój dramatu w jego ciągłości procesualnej. Ważną cechą rozprawy naukowej Natalii Maliutiny jest właśnie szerokie spojrzenie na badane zjawisko pozwalające na zarysowanie złożonego procesu kreowania nowych gatunków i podgatunków w ówczesnej twórczości dramatycznej. Oczywiście, głównymi bohaterami prezentowanej monografii są Iwan Karpenko-Kary, Łesia Ukrainka, Wołodymyr Wynnyczenko, czyli pisarze, których zasługi dla rozwoju teatru ukraińskiego są dobrze znane i w żadnej mierze niekwestionowane. Poza tym badaczka dokładnie wyeksponowała również utwory autorów mniej znanych, lecz zasługujących na uwagę w kontekście omawianych zmian modernizacyjnych zachodzących w literaturze ukraińskiej na przełomie wieków.

Rozważania Natalii Maliutiny o dramaturgii ukraińskiej są o tyle istotne, o ile twórczość dramatyczna w tradycyjnym ujęciu była odbierana jako dopełnienie do dorobku prozatorskiego, któremu od XIX wieku przypisywano wagę nadrzędną. Tak więc w starych skryptach z historii literatury ukraińskiej (np. autorstwa prof. Bohdana Łepkiego⁶ z okresu międzywojennego) rola dramaturgii i teatru była określona fragmentarycznie. Nie są wolne od podobnego

---

⁶ B. Łepki, *Zarys literatury ukraińskiej: podręcznik informacyjny*, Warszawa – Kraków 1930.

fragmentaryzmu także niedawno wydane w Polsce opracowania z tego zakresu wiedzy: omawiając twórczość pisarzy XIX wieku badacze skupiają główną uwagę na twórczości prozaików, zwłaszcza na powieściach Iwana Neczuja-Łewyckiego, Panasa Myrnego, Iwana Franki, natomiast dramaturgia zostaje siłą rzeczy zepchnięta na margines. Taka konstelacja wiedzy o rozwoju piśmiennictwa odpowiada pewnym zasadom ujmowania literackości pod względem jej zapotrzebowania społecznego, choć nie jest do końca słuszna. Brakuje jej precyzji, wobec czego charakterystyka dramaturgii zaproponowana przez Natalię Maliutinę, wydaje się istotnym elementem wzbogacającym systemową wiedzę o ewolucji literackiej, zwłaszcza pod względem gatunkowym.

Autorka książki przekonująco pokazuje na licznych przykładach – zarówno tych znanych w historii literatury ukraińskiej, jak i na nowo odkrytych – jak ważną dziedziną twórczości literackiej była we wspomnianym czasie dramaturgia absorbująca nowe idee oraz lansująca nowe prądy artystyczne. W ten sposób dramatopisarze niespokojnej epoki bezpośrednio przyczynili się do rychłej modernizacji całej kultury narodowej Ukraińców zbliżając ją z kulturą innych krajów europejskich. Zasługi Łesi Ukrainki, Wołodymyra Wynnyczenki, Ołeksandra Ołesia, tzn. pisarzy, którzy wytyczyły nowe drogi w rozwoju dramaturgii i teatru ukraińskiego na początku nowego stulecia, – w tym zakresie trudno przecenić. Ale także nie należy lekceważyć spuścizny twórczej autorów mniej znanych, pozostających w cieniu wielkich autorytetów, jak słusznie mniema autorka książki *Ukraińska dramaturgia końca XIX i początku XX wieku*. Stąd wynika opcja skrupulatnego badania dorobku literackiego Hnata Chotkiewicza, Borysa Hrinchenki, Lubowi Janowskiej, Spyrydona Czerkasenki, Adriana Kaszczenki, Nadiji Kybalczicz etc. Warto docenić, że Natalia Maliutina nie tylko poddaje rozważaniu utwory znane i wysoko cenione, ale – wykazując rzetelność i dokładność zaawansowanego badacza – omawia i interpretuje dramaty oraz szkice zapomniane, wydobyte z archiwów i starych czasopism: w jej mniemaniu służą bowiem dowodem różnorodności artystycznej w dorobku ukraińskich dramatopisarzy omawianego okresu.

Całościowa treść książki została ułożona w sposób logiczny i konsekwentny oraz ujęta w *sześciu* rozdziałach. Za dobry przyczynek do poznania ukraińskiej dramaturgii warto uznać *przedmowę* do monografii przygotowaną przez jej redaktorów naukowych: Bogusława Bakułę i Agnieszkę Matusiak. Autorzy przedmowy przybliżają czytelnikowi polskiemu przedmiot rozprawy monograficznej – zarówno z punktu widzenia historycznego, traktując o trudnych warunkach i osobliwościach rozwoju piśmiennictwa ukraińskiego w XIX i na pocz. XX wieku, jak i w ujęciu komparatystycznym apelując do kontekstu przełomu modernistycznego w kulturach narodowych Europy Zachodniej i Środkowo-Wschodniej. Wypada zgodzić się z sugestią, iż teksty dramatyczne Łesi Ukrainki czy Wołodymyra Wynnyczenki całkiem dobrze nadają się do porównania z nowatorskim dramatem Henrika Ibsena, Stanisława Wyspiańskiego, Maurice’a Maeterlincka oraz innych znakomitych pisarzy europejskich. Przedmowa jest nie tylko udanym zaproszeniem czytelnika do lektury książki Natalii Maliutiny, ale również wstępnym rozeznaniem w zakresie badań nad dramaturgią ukraińską, która jak dotąd przeważnie była niedoceniana przez historyków literatury.

W rozdziale *pierwszym* zarysowany zostaje rozwój ukraińskiej dramaturgii omawianej epoki, przy czym szczególna uwaga poświęcona zostaje nieustannemu poszukiwaniu przez pisarzy nowych kształtów literackości w obliczu radykalnych przemian zachodzących w kulturze europejskiej u progu modernizmu. Chodziło o przekształcenie samej istoty akcji oraz konfliktu dramatycznego: zamiast skupienia się na akcji zewnętrznej i wyeksponowania konfliktu widocznego pisarze nowej generacji próbują zanurzyć się w skomplikowany i sprzeczny świat wewnętrzny bohatera, w tym także obserwują jego dylematy moralne, wahania i wątplenia spowodowane doświadczeniami życiowymi i bogatym światem wyobraźni⁷. W tej części książki zostaje ujawniona specyficzna sytuacja teatru ukraińskiego, który w znacznym stopniu zachował tradycję romantyczną, kojarzoną

---

⁷ Zob.: R. Sheppard, *Problematyka modernizmu europejskiego* [w:] *Odkrywanie modernizmu...*, s. 112.

z pierwiastkiem narodowym – ludowym językiem, folklorem, obyczajowością. Mówimy przecież o okresie uległości kolonialnej, gdy kultura ukraińska przeżywała mocną presję cenzuralną ze strony władz Imperium Rosyjskiego. W tych warunkach historycznych zachodnioeuropejskie hasła modernizacji sztuki były odbierane w świecie słowiańskim (w tym ukraińskim) niejednoznacznie, ponieważ kultura narodowa była obciążona zobowiązaniami wynikającymi z braku niepodległości narodowej.

W *drugim* rozdziale badaczka prezentuje twórczość dramatopisarską Iwana Karpenki-Karego, najwybitniejszego przedstawiciela teatru ukraińskiego na przełomie wieków – zarówno autora sztuk, jak i reżysera oraz aktora, realizującego najbardziej głośne podówczas projekty teatralne. Autorka przedstawia postać tego zasłużonego twórcy we właściwej ewolucji jego talentu i wyjaśnia, dlaczego w ostatnich utworach mistrza widoczne są dosyć mocne wpływy nowych tendencji artystycznych. O zachodzących w dramatopisarstwie zmianach świadczy autonomizacja bohatera, wprowadzenie akcentów ironicznych, psychologiczne napięcie akcji etc. – takie cechy N. Maliutina notuje w dramatach Iwana Karpenki-Karego z ostatnich lat jego życia.

Dobrze rozbudowanym wydaje się rozdział *trzeci* monografii Natalii Maliutiny zatytułowany *Zjawiska przejściowe „nowego dramatu” ukraińskiego końca XIX i początku XX wieku*. W tej części rozprawy znajdują miejsce najważniejsze wytyczne unowocześnienia ukraińskiego dramatopisarstwa omawianego okresu. Badaczka omawia wpływy sztuki symbolistycznej, zauważa osobliwy psychologizm „nowego dramatu”, śledzi zmiany w postrzeganiu bohatera oraz próby zweryfikowania w duchu czasu dramatu obyczajowego. Przy okazji apeluje również do kontekstów literacko-kulturowych – rosyjskich, polskich czy zachodnioeuropejskich. Tematy związane z losem zaangażowanej patriotycznie inteligencji, upadkiem „szlacheckich gniazd” bądź kryzysem tradycyjnej cywilizacji wiejskiej pod koniec XIX st. przecież były popularne w wielu literaturach narodowych. Intrygującym wątkiem dla rozważań jest również symbolizacja obrazowości, uprzedmiotowienie (bądź odwrotnie,

odprzedmiotowienie) sensów ukrytych w słowach, inspirowanie gier słownych, dostosowanie środków retorycznych do swoistej mody na subtelność obowiązującej w czasie narodzin modernizmu.

Kolejne *trzy* rozdziały poświęcone zostają wybitnym twórcom „nowego dramatu”, przy czym N. Maliutina dobiera właściwe interpretacyjne klucze do charakterystyki każdej z prezentowanych postaci. Przez to twórczość dramatopisarska Łesi Ukrainki jest ujęta jako „dramaturgia słowa w teatrze poetyckim” – w ten oto sposób podkreślono nowatorstwo poetki w podejściu do zrealizowania tematów powszechnych. Omawiając poematy dramatyczne Ołeksandra Ołesia badaczka podkreśla symbolistyczne podłoże ich obrazowości. Z kolei w postawie twórczej Wołodymyra Wynnyczenki upatruje rzadko spotykaną oryginalność i paradoksalność myślenia, zaprezentowaną w sztukach eksperymentalnych epatujących ówczesną publiczność i drażniących krytyków.⁸ Mimo wszystko to właśnie dramaty Wynnyczenki należy uznać za zjawiska nowatorskie w wielu znaczeniach, zrywały one bowiem z tradycyjną moralnością w okresie nasilających się nastrojów rewolucyjnych i anarchistycznych. Każdy z rozdziałów omawianej monografii Natalii Maliutiny zamyka zwięzłe (z wypunktowanymi zdaniem) podsumowanie. Szkoda, że zabrakło zakończenia reasumującego treść całej rozprawy, choć brak ten częściowo zrekomensowany przez wspomniane *nota bene* zamieszczone w poszczególnych rozdziałach.

Cennym aneksem są w monografii Natalii Maliutiny *Noty biograficzne mało znanych ukraińskich dramatopisarzy*. Czytelnik znajdzie tutaj nazwiska wielu zapomnianych autorów, o których rzadko traktują ukraińskie źródła encyklopedyczne. Zamyka całość bibliografia rozprawy ułożona według zasad wydawnictwa naukowego: prezentowane w niej najważniejsze pozycje w języku ukraińskim, a także w innych językach.

Lektura monografii autorskiej Natalii Maliutiny *Ukraińska dramaturgia końca XIX i początku XX wieku* świadczy o tym, że mamy do czynienia z przemyślanym, dobrze ułożonym tekstem naukowym. Bez

⁸ Zob.: H. Syvachenko, *Ibidem*.

wątpienia o wartości wydania decyduje fakt redakcji naukowej dokonanej przez prof. dr hab. Bogusława Bakuły z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz prof. dr hab. Agnieszkę Matusiak z Uniwersytetu Wrocławskiego. Książka wyróżnia się na tle innych znanych mi współczesnych pozycji wydawniczych z tego obszaru problematyki badawczej. Mam nadzieję, że będzie z entuzjazmem potraktowana przez czytelnika, zwłaszcza przyda się młodym badaczom ukrainistom, jak również będzie korzystna dla badań o charakterze komparatystycznym, ponieważ odkrywa wiele inspirujących wątków obecnych w różnych literaturach słowiańskich z okresu przełomu modernistycznego.

Natalia Maliutina dokładnie wyjaśnia okoliczności historyczne życia literackiego omawianej epoki, ale również z sukcesem prezentuje wybitne postacie i dzieła literatury ukraińskiej, obserwuje ich ścisły związek z ówczesną kulturą europejską. Autorka książki udowadnia, że dramaturgia ukraińska całkiem dobrze wpisuje się w konteksty teatru europejskiego przełomu stuleci, reaguje w sposób adekwatny na eksperymenty ideowo-artystyczne spowodowane przez utwory Henrika Ibsena, Maurice'a Maeterlincka, Gerharta Hauptmanna, Richarda Wagnera. W takim kształcie ukraiński dramat oraz życie teatralne z czasów zwrotu modernistycznego może zainteresować nie tylko badaczy historii i kultury Ukrainy, ale szerszy krąg czytelników zainspirowanych różnorodnością europejskiego modernizmu.

Warto nadmienić, że czytelnik polski stosunkowo słabo obeznany z literaturą bliskich sąsiadów ze Wschodu, mimo wielu podobieństw, które zbliżają piśmiennictwo ukraińskie z polskim, zwłaszcza w okresie trwania pod presją Imperium Rosyjskiego w XIX i na pocz. XX wieku. Tłumaczenia z ukraińskiego w lata poprzednie były wykonywane raczej sporadycznie, a ich znaczenie nieporównywane ze znaczeniem przekładów z rosyjskiego bądź czeskiego. Dopiero ostatnio ta sytuacja ulega pewnej poprawie, lecz dotyczy to głównie ukraińskiej literatury współczesnej, wtedy jak wartościowe dzieła pochodzące z XIX czy pocz. XX wieku zostają w kraju nadal nieznanymi i nie rozpoznawalnymi. Podobno jest z opracowaniami naukowymi: rozprawy z zakresu historii literatury i kultury ukraińskiej rzadko są

publikowane w Polsce. Wobec tego świeżo opublikowana monografia Natalii Maliutiny wydaje się całkiem aktualną pozycją wydawniczą.

References

- Hundorova T., *Proiavlennia Slova. Dyskursiia rannioho ukrainskoho modernizmu*, wyd. 2, pereroblene ta dop., Krytyka, Kyiv 2009.
- Korniejenko A., *Ukraiński modernizm. Próba periodyzacji procesu historycznoliterackiego*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 1998.
- Łepki B., *Zarys literatury ukraińskiej: podręcznik informacyjny*, Warszawa – Kraków 1930.
- Maliutina N., *Poetika vyskazyvaniya v piesakh odessikh dramatudgov Anny Yablonskey i Alexandra Mardania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016.
- Maliutina N., Maroń A. *Problema kulturnoy (samo)identifikatsii geroya v noveyshey postsovetskoy dramie: pereformatirovka*, „Collegium Columbinum”, Kraków 2019.
- Maliutina N., *Ukraińska dramaturgia końca XIX i początku XX wieku*, red. naukowa B. Bakula, A. Matusiak, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2020.
- Pavlychko S., *Dyskurs modernizmu v ukrainskii literaturi*, Lybid, Kyiv 1997.
- Performatyzatsiya sovremennoy russkoy dramy: slavyanskiy kontekst*, pod red. N. Maliutiney, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2019).
- Polishchuk Y., *Mifolohichnyi horyzont ukrainskoho modernizmu*, Lileia-NV, Ivano-Frankivsk; 2002.
- Syvachenko H., *Prorok ne svoiei vitchyzny. Ekspatrianskiyi „metaroman” Volodymyra Vynnychenka: tekst i kontekst*, Wydawnicyhi dim „Alternatyvy”, Kyiv 2003.
- Sheppard R., *Problematyka modernizmu europejskiego* [w:] *Odkrywanie modernizmu*, pod red. R. Nycza, Wydawnictwo Universitas, Kraków 1998, s. 71–140.